



ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 112 (13412)

1987 чылдың май 14, четверг

1925 чылда
түндүктүктүгүс

Өрттө 3 көпөк

Специалист дүвүрел-биле

ЧЕТПЕСТЕР ЭТТИНМЭЭН

СЭКП-ниң XXVII съездинин шийириниң күссөдүр, Улуг Октябрьниң 70 чылыа төлөтүп уткурун дээш, «Нарын» совхозуну хоуу ажилдакчылары тодаргай хемчеглерин ая турар Билдиги чаагай дүжүттү өстүрүп алары-биле хоуу ажилдарына элөөн белеткелди чоруткан. Техниканы чорутуунуң үзүндө септөөн. Уреининиң уруп алган, чажар шынарлар чедир арылган.

Часкы хоуу ажилдарына киргизер механизаторларын болгаш өске-даа ажилчыларын чурттаар байжынарын, чунар-байжынын, столуларын белеткөөн, оларын өргөжөт чүгүдө дериг-херекселдер, аяп-чөм-биле хандырган. Механизаторларын мергежилни бидеринин өөредилгенин өрттирген. Амгы үеде часкы хоуу ажилдарын чорудуу турар.

Тараа болгаш мал чеди култураларының чаагай дүжүттү өстүрүп алары-биле интенсивтиг технологияны шийириниң сорулган чедир ажилдакчыларын мурнуула да салып турар. Ону чедип алдырына шалтыктың четпестер элөөн эвес, оларның чамдыкы бо.

Совхозтун ишкерлер албаны (кол ишкерлер С. Д. Илан) чедир ажилни механизаторларны кошкан кичээлгеини салып келген. Онда-ла селжааке тараа урар, тараа хораннаар, чедипчилде чаштыраа тускай машиналар чок. Орта-

инист-даа, минералдыг-даа чедипчилдигелерини шөлдерге төгеринге агродептур каттыжыкыны бистиниң соа-хожа сөөлүгү тос чылда кан-дыг-даа дуааны чедирбөөн. Биске келген минералдыг чедипчилдигелерини шыжарар склад, сарай чогулдан урелин, шынарлар чидирип турар. Склад, сарай тудуу алдыр дугайында айтырыг тургузарга кым-даа деткивөө, дуаа чедирбөө боор-дур. Бидиг ажилдакчылар эвес чоруктун түнелинде улуг өрткө-биле салып, чарыгдал үндүрүп турган сөөртүп алган чедипчилдиге урелин келгени дыкка хараалдыг.

Чед ажилы хөжүдериңе СЭКП райком, райтүском, оон агродептур каттыжыкыны чөвүлени чогуур сөгүш салбайн турарында совхозта чед ажилында эде тургустуушкуну бол-байн турар. Чед ажилының хөжүдүлдеи 1950—1960 чылдарының дедипчилдиги шоо-лут чалалас. Шапкычаар чугалаары билин бажы-ке-лээр.

Бо четпестер бистиниң совхозтун дирекциясыга, чед ажилының специалисттеринге база хамаарышкын билин турар бис. Бистер ол четпестерин аяп, чамдык хемчеглерин аяп, дуаа, деткивөө көргүзериң дилеп келген бис, мичала-даа өскү бургунаар байжынар кичээлден. Четпестер чылдан чиле катан-тап, чүгүдө өскүрбейн турар берген. Чед ажилы бис.

тиң совхозка, районга хөжүдериңе чогуур кичээлгеини салбас болза малдын баш саанын өстүрери, продукту-дуун бедирини чедип алдын-мас апарган. Бир инектен саап ал турар сүдүвүс рес-публиканың дедипчилдиги үш каттап кууду болуп турары алаа барымдаа болур.

Бот-оруга-чарылганын, бри-гада керээзин чед ажилында негтердир дугайында район-га, совхозка кып чыл улаш-тур чугалажып келген, ам-даа ол чугула ажилче хамы-лап кирбөөн. Бо талазы-биле бистиниң совхозтун дирекциясы (директору М. К. Дугер) дөштинг ажилды чоруттайн, специалисттерден негеледе чок ажилдап турар.

Устүнде айтканым болгаш өске-даа чед ажилында четпестерин эде тургузарының дөштинг хемчеглерин алары негетинин турар. Билдигиң РАУК чөвүлени бистиниң совхозтун чед ажилы хөжү-дөр херекче долу-дугула кер-чүрүн өскүрүп турар бис. Бо чылды хоуу бригаданын ийи көзөксө чаргап. Бирээниң тараа култураларын өстү-рер, өскөзин мал чедипер бидүрер кылдыр тургузган. Оларын ажилы шыл орта-настап, агродептуриниң чу-руинарын шийириниң сөгүш ажилдаар болу-дугула, чед ажилының үнүш-дүжүттүрү бедирин болуп аргалар бол-гаш курдамырлар бис.

Б. САХ-ХӨӨ,
«Нарын» совхозтун колга-роном.

МЕДЭЭЛЕР ОРГАНИЗАСТЫГ КИРГЕН

Частың чангыс-ла хуну буун чылды чедипер дээрин Бай-Тайга районула «Мурнак», совхозтун чед ажилдыгылар мжк бидирер. Бо хунперде Чангыс-Теректиң болгаш Базириниң хоууларында ажаа димителген. Ылаа дугулуз 8, мачирбелг 4 трактор чери чарин, дүн-хүн чок ажилдап турар.

Апрельниң сөөлүгү хонук-тарында тарылгаже кирген. Ол хунперде 395 гектар шыл-ду чарган. 284 гектарын шылгын бидирган. 400 тонна органиктиг, минералдыг чедипчилдигелерини шөлдерге тоскен. 350 гектар хой чылдыг ситенин сугтарган. Ылаа 4 аснола 27 сугатчы ажил-дан турар.

Баштайгы 7 хонуктун түн-

МЕДЭЭЛЕР ОРГАНИЗАСТЫГ КИРГЕН

Частың чангыс-ла хуну буун чылды чедипер дээрин Бай-Тайга районула «Мурнак», совхозтун чед ажилдыгылар мжк бидирер. Бо хунперде Чангыс-Теректиң болгаш Базириниң хоууларында ажаа димителген. Ылаа дугулуз 8, мачирбелг 4 трактор чери чарин, дүн-хүн чок ажилдап турар.

Апрельниң сөөлүгү хонук-тарында тарылгаже кирген. Ол хунперде 395 гектар шыл-ду чарган. 284 гектарын шылгын бидирган. 400 тонна органиктиг, минералдыг чедипчилдигелерини шөлдерге тоскен. 350 гектар хой чылдыг ситенин сугтарган. Ылаа 4 аснола 27 сугатчы ажил-дан турар.

Баштайгы 7 хонуктун түн-

УШ КОДАН АРТКАН

Ок-ла районун «Бай-Тал» совхозтун өшкү малы Хемчик-Бажының кадыр-берт олардыг черелеринде ажилы-даа, чылды-даа өткөтпүрүр. Ол өшкү малга эйне таарымчалыг чок. Ону малдан чорур малчынар өбүлө керээзиниң кирген.

Өбүлө керээзин биле ажил-дарында кадарчылар Танаа Саа, Эмеш Малгай бот-иле-кейин кергүскенер. Оларын малчынар дедипчилер. Ошкү кырдаалында ол малчынар баштай эгелөөн.

УШ КОДАН АРТКАН

Ок-ла районун «Бай-Тал» совхозтун өшкү малы Хемчик-Бажының кадыр-берт олардыг черелеринде ажилы-даа, чылды-даа өткөтпүрүр. Ол өшкү малга эйне таарымчалыг чок. Ону малдан чорур малчынар өбүлө керээзиниң кирген.

Өбүлө керээзин биле ажил-дарында кадарчылар Танаа Саа, Эмеш Малгай бот-иле-кейин кергүскенер. Оларын малчынар дедипчилер. Ошкү кырдаалында ол малчынар баштай эгелөөн.

Улуг-Хем РАУК-тун удуртукчуларының кичээлгеинге

ХАРЫСАЛГА ЧОК ЧОРУКТУН УРЖУКТАРЫ

Улуг-Хем районула «Ак-Турт» совхозта дөрт хой-жы бригадала төрүт 11290 хой бар. Совхоз мал ажилы хөжүдериңиң үнелин айткырыларын чедип шийириниң турар. Эйне негелединг айткыры болза, малдын баш сааны өстүрери, оон продукту-дуун бедирини бидирер. Ол дөртө улуг-даа, чам-даа малчылар бүрүн мичалган адырлар.

Совхозта ам бо хунперде хой бидирериниң адалтал-ган. Бо чылдыг бидирер каар-талыктың түнели-биле чус баш төрүт хойга оналтыр 66 хураган камгалап алган. Ол эйне кууду корутат-дур. Херек кырында нитиин-биле 7939 хураган ам бар. Төрүт хонундан 452-ин ара салган, 690 хураган өлүг төртүтүг-ген. Дирит төртүтүгөн хура-ганнардан 481-и өлүп хоран-ган. Бо болза, совхозтун бирги кварталының түнели-биле алдынган сан-чугагайлары-дыр.

Бичанган малдын чиди-рин улуг болуп турар. Чүгө-эрткен кварталда 573 баш улуг хой өлүп хоран. Оон иштинде 150 баш саргы к-вүдүзүндө өлгөн.

4 хойжы бригада (бригади-рлер Эрес-оол, Селен) төрүтүр чус хойга оналтыр 59 хура-ганым камгалап ал, эң ку-ду корутат-дур болган. Ол-да бригадала малдын аял-дыр чылдагаанналаран өлүп хоранар өскелеринден хой болган.

Чамдык малчынарның оналшкан ажилында харым-салга чогу-биле эйне өвөөш чам төлдү камгалап алган. Хойжурлар Михаил Шалун төрүт 100 баш хойга онал-

мал эмчилери, зоотехниктер-ниң кышкы үеде малдын чедиперилгенин чорутуу үе-инде сөгүш салбаанналар болуп турар.

Кышкы үеде төрүт хой-ларын сүтүр-чөк, хураган-нарын тоторбас болган. Кой зоотехник Бичек Шарапан, кол мал эмчини Александр Чепе олар бажы-ла харым-салга чок болганар. Бо чар-зын бистиниң дедипчилдиге саргы күүдөөн. Оон база дыкка хой баш хоран.

Совхозтун нити төрүтүр хонун баш саанына ам бар хураганнарын, өлгөсин, ара салганын болгаш өлүг төртү-түгөнни каттай санап көөргө, ам-даа чедир алдынмаан чаш төл хой-биле четпес болуп турар. Араалнарын канчап барган ая-лаа эй билдин-мес. Хойлар кымыраан бе, аял малчынарның харым-салга чогу-биле өлгөн бе дугайында айткыры тургустуушкун келер.

Ол-да бүтү чүдүлөр түнелин чок чылдагаанналар. Мону совхозтун дирекциясы, оон специалисттери биле тур-ларла баш бургунаар хемчег-терин аяп келген болза шак мындаг чидиргилерин бол-дурас турган ийин. Бо дөртө үеки негелединг дүшү-түр ажилды эде тургузуп ажилдааннарын түнелин-дир.

Шээр малдын баш сааны-га ол хире хорамчалыг бол-луп, чаш төлдү чедир алба-нының дугайында чоотка чаа

болган малчынарның хура-лыга улуг чугаа болганын совхозта күш-ажылдыг хоо-чуу Роман Серемасевич Хун-оол мичаар чугалады.

— Бо талазы-биле улуг чу-гү хөжүдериңиң үнелин айткыры чедиперилгенин чорутуу чылдагааннарын бистиниң совхоз-тун мал ажилының тускай өрттенигелеринин боттары-ның оналшкан ажилында харым-салга чок чугула үнелин билбегени. Боттарының харым-салга чок чугула үнелин аяп барып, малчын кодап бургузүлө байдалдары эйи билбегенин харым-салга-биле ийи чүдүлөр болуп турар.

Бригадирлер кышкы үеде совхозка састалып, төрүн хойларга болгаш чаш хура-галарга бот-биле шай, сүт болгаш нитиин аяп алган, кодап бургузүлө чедир бер-бес фактыларын ол хурагал мал-чынар чугаладылар. Бри-гадада ол-ла бүтү алган чүдүлери болгаш мал чедип-перин, эмерини кодап бур-гузүлө оон өрттөн дегне үлө салып каары оон база эле-рэн.

Ол ишкан төрүтүр кодал-нарда сакманчыларын бы-жыгалап каарга, олар чогуур хуулааларына чедир ажил-даан, ара калканын чорут-тар. Оларын чедир хураган-ны ажаап, өстүрүп турар са-ны барымдалаан, аял ажилын дегне үлөп каар чүдүлери малчынар ботта-

рының саалдарына шүтүм-чүлө чугалааннар.

Бир эвес ол хурагал бол-ган шүтүмчүлдерин чугаа-лар чүе болза, хойжур чугаа-ла болуп. Ол дугайында оон соолар иштини чугаа-ла туратпур чугаажок дөш. Роман Серемасевич чугаажын доосту.

Бо талазы-биле малчы-нарның боттарының оналш-кан ажилында харым-салга чогу, малдын үчөт, өткөдүн четпес тургустуушкунда шак мындаг четпестериниң үнүп тур-лары мила.

Ажилың экономиктиг ме-тоддарын, бот-оруга-чарыл-галыг сааналыгын, нити ортулганы барымдалап, өг-бүлө база коллективтиг ке-рөөлериңиң иштинде алар, оон үжүр-дуузының талазы-биле ажилды ам-даа четпес чорудуп турар. Ук адырын хөжүдериңиң үнелин айткырыларын шийириниң чедипчилдиге агродептур катты-жыкылыгының чөвүлелингиң ролю ам-даа четпес тургустуушкун аяп алаар.

Бичанган РАУК чөвүлели оо совхозтун дугайында айткыры чедиперилгенин талазы-биле дарыг хемчег-лерин аяп, ажилда саанал-кыларын кылды, шыңкы контрольду тургузары негет-тинип турар.

Н. ДАЖИМАЯ,
«Шынык» коор.

ССРЭ: акы-дуңма найыралдың адрестери



ТАДЖИК
ССР



ЧУРКТА: Душанбе, Тад-жикстаның Компартияны-ның ТК-ның бажыны.
Р. НЕТЕЛЕР биле
С. ЖУКОВИЧ фотоу.
СЭТА-ның фотохрониказы.



БИШКЕК
ЧУРТУВУСТА

КУРГАН. Курганда «Эле-ватормелам» завод тараа хулаа алдыр пунктуларга болгаш тараа шайнарыга өргөжөт чүгүдө чаа техника-ны бидүрүп эгелөөн. Чурттуу тараалаа улуг районнарыне көжүп чорур автомобиль дүжүрүкчелериниң баштайгы бөдүм чоруткан. Күчүлүг автокадүрүкчүлөр 25 тонна чедир тараа сөөрткен авто-машиналарын чүгүтүп дүжү-рүп шылаар. Ажилдарында өлгүлөр негелединг дүшү-түр ажилды эде тургузуп ажилдааннарын түнелин-дир.

ТАШКЕНТ. Узбекистанда чайгаар үнгөн ситенини мас-салыг ажаалазы эгелөөн. Самарканд областа «Джам» совхозтун механизатор о-риятлары ол кампанияга ха-мыктып мурнуула киржиңи эгелөөн. Хунун баштайгы чартында-ла бир агрегат чедип тонна чедир ситенин ажаалан. Чанын ботган элбек чедиптинин соола мал чедиптин ийи тыл чугала-ларын тургузар аргалыг бол-

ган. Бичанган ажил бүтү хун дүжүзүндө тургузүлөп турар. Техника ажилдай ал-бас участоктарга ситенин кезип аларын хуула дуулаа ажилдайлап келер турар. Ол төп колхозтарга болгаш совхозтарга квартал өткөдүн белеткериңе, РАУК-ле план-нар тургузарына, ажил-ай чорудуушкун аялган ала-ны кымыраа дуулап тур-ар.

ТАЛДЫН. «Эстон далай парохолство» каттыжыкы-ның пассажирлер сөөртүр флоту чаксы эквидирини-ни эгелөөн. Талдынын му-галдуурга баштайгы рейси «Лийна лхт» дөр чаа судно эгелөөр. Ол суднонуң кыры-дан экскурсантылар Талды-нин бургуту суургаларын болгаш олимпик парус суу-ларын аяп. Эстонияның на-йызыланын чаа туудула-рыл сонугаран көрүп бол-дур. Курорт хоорай Пярнула геллоход пассажирлер сөө-ртүрне белеткениң турар.

ТОМЕНЬ. Арктикада Ямал-дың дөри АН-74 дээр чаа самолөттү менээр полготу болу берген. Ону О. Антонов атыг конструкторлар бө-рө-зүгү тургустан. Элөөн тө өрткен соонла ол машина За-полярийн ажил-ишчилериниң иланкыгыг дуулаакчызы болу бээр. Ону башкарыы ынанкыгыг амыг үекиң аэро-навигация дериг-херекселери-биле ол чедипелген. Соигу чүкө эң чугула түтүл болза оон улуг эвес шөлдереп ужуп үнүп болур.

(СЭТА).

